

TOIVO MUILU

Oulun yliopisto, maantieteen laitos

Rural Studies -verkosto maaseutuasiantuntijuuden voimavarana

Verkostoitumisen idea lienee yhtä vanha kuin ihmiskunta: yhdessä toimimalla voidaan saavuttaa enemmän. Akateeminen toiminta on samoin aina perustunut henkilökohtaiseen ja organisaatioiden väliseen verkottumiseen. Suomen EU-jäsenyys vuonna 1995 ja vuosikymmenen alun lamavuodet toivat uudenlaisia vaahteita ja mahdollisuuksia yhteistyöhön. Sähköisten tiedonvälitys- ja yhteydenpitokeinojen läpimurto muutti lähes täysin yliopistotyön toimintaympäristön.

Verkostoitumiselle oli 2000-luvulle tultaessa siis samaan aikaan sekä työntöä, vetoa että uusia välineitä. Se onkin noussut keskeiseksi toimintamalliksi useimilla yhteiskunnan ja talouselämän toimialoilla. Euroopan unionin toiminnassa korostetaan jäsenmaiden, alueiden ja organisaatioiden yhteistoimintaa ja tutkimuksen puiteohjelmat perustuvat yleensä olemassa oleviin tai hankekohtaisiin tutkimusverkostoihin.

Verkostot ja verkostoituminen ovat jo pitkään olleet monien tieteenalojen tutkimuskohteina. Esimerkiksi taloustieteen ja sen lähitieteiden piirissä on julkaistu viime vuosina useita laajoja verkostotaloutta ja sosiaalis-taloudellisia verkostoja käsitteleviä kokoomateoksia (Grabher & Powell 2004; Casson & Della Giusta 2008). Maaseudun kehittämisessä ja sitä koskevassa tutkimuksessa verkostoituminen on yksi avaintekijä, jota korostetaan sekä EU:n, valtioiden että alueiden tasolla (esim. Green 2007). Sosiaalisen

pääoman merkitys toimijoiden yhteistyön rakentumisessa on tärkeä teema käsillä olevan tutkimuksen kannalta. Esimerkkeinä alan tutkimuksista voi mainita Leen ym. (2005) artikkelin sosiaalisesta pääomasta ja identiteetistä Euroopan maaseudun kehittämisessä sekä Lockien (2006) analyysin alkutuotannon ja ympäristön hallinnan (governance) asiantuntija-toimijoiden kompleksisista verkostosuhteista Australiassa. Maaseudun hallintaa koskevan kansainvälisen kokoomateoksen (Cheshire ym. 2007) useissa artikkeleissa sivutaan verkostojen merkitystä eri näkökulmista. Edelleen innovaatioympäristöt ja -verkotot nähdään alueiden, kaupunkien ja maaseudun kehittämisen välineinä ja kilpailukyvyyn parantajina (Mustikkamäki & Sotarauta 2008).

Suomessa maaseutualan verkostoitumisen tarvetta on perusteltu maan vähäväkisyysellä, harvalla asutuksella ja siitä johtuvalla toimijoiden ja asiantuntijoiden harvalukuisuudella. Verkostoitumisen toivotaan synnyttävän uusia innovaatioita, lisäävän tuottavuutta ja säästävän julkisia voimavaroja. Vuonna 2008 20-vuotista taivaltaan juhlinut Maaseutupolitiikan yhteistyöryhmä on alalla tunnustettu toimija sekä kotimaassa että kansainvälisesti (OECD Rural Policy Reviews Finland 2008; Henttinen 2009; Maaseutupolitiikan yhteistyöryhmä (YTR)). Kaikkiin EU-maihin on perustettu maaseutuverkostot komission toimeksiannosta (European Network for Rural Development (EN RD); Suomen maaseutuverkosto).

Myös yliopistot ovat ottaneet verkostot yhdeksi tärkeäksi yhteistoimintamuodokseen (Hiltunen ym. 2009). Suomen virtuaaliyliopiston sivulla oli syksyllä 2009 linkit 36:een tieteenalakohtaiseen tai monitieteiseen yliopistoverkostoon (Suomen virtuaaliyliopisto). Maaseutu- ja aluekehittämisen alalla toimivista kansainvälisistä verkostoista voidaan mainita Pohjoismaiden ja Skotlannin välinen yliopistoverkosto, joka on järjestänyt useita vuotuisia seminaareja (Rennie 2004).

Tässä artikkelissa tarkastellaan Rural Studies -verkostoa sisältäpäin eli toimijälähtöisesti. Tarkoituksena on selvittää verkoston toimijoille suunnatun kyselyn perusteella, millaisia ovat verkostoitumisen taustat ja motiivit henkilötasolla, miksi toiminnassa ollaan edelleen mukana, millaisia ongelmia ja haasteita on kohdattu ja miltä verkoston tulevaisuus näyttää. Kirjoitus pohjautuu Suomen Akatemian rahoittamaan maaseutututkimuksen asiantuntijaverkostoja käsittelevään hankkeeseen, jossa Rural Studies oli toisena tapaustutkimuskohteena. Kansainvälisenä tutkimuskohteena on European Rural Development Network (ERDN), mutta sitä ei käsitellä tässä artikkelissa.

Rural Studies -verkosto

Akateeminen maaseutututkimus ja -opetus eli vilkkaiden 1970- ja 1980-lukujen jälkeen ainakin eräissä Suomen yliopistoissa hiljaisempaa vaihetta (esim. Muilu 2007a: 45–46), mutta tällä vuosituhanella alalle on suunnattu merkittäviä panoksia. Kehittämistyö ei kanavoitunut korkeakoulu- vaan maaseutupolitiikan kautta. Maaseutupolitiikan muotoutumisen kivistä polkua on kuvannut elävästi alan suomalainen pioneeri ja ”primus motor” Eero Uusitalo (2009).

Kolmas maaseutupoliittinen kokonaisuohjelma ”Ihmisten maaseutu – tahdon maaseutupolitiikka 2000” antoi ratkaisevan sysäyksen kahdelle keskeiselle maaseutualan osaamisinnovaatiolle. Kokonaisuohjelman yhtenä toimenpiteenä ehdotettiin verkostomaisen Rural Studies -koulutusohjelman käynnistämistä (Maaseutupoliittinen kokonaisuohjelma vuosille 2001–2004). Toimenpide toteutui ja vuonna 2002 perustettu Rural Studies -verkosto (jatkoksa käytetään yleensä lyhennettä RS) laajentui kymmenen yliopiston väliseksi yhteistyömuodoksi. Verkostoa koordinoidaan Helsingin yliopiston Ruralia-instituutin

Mikkelin yksiköstä (Rural Studies -yliopistoverkosto). Toinen osaamiseen liittyvä toimenpide-ehdotus oli viiden maaseutualan määräaikaisen professuurin perustaminen eri tieteenaloille yliopistoihin ja tutkimuslaitoksiin pääosin ulkopuolisen rahoituksen turvin vuosina 2003–2005. Professuureja perustettiin lopulta yhdeksän. Professuurien perustamista edesauttoi keskeisesti Maa- ja metsätalousministeriöstä Maaseutupolitiikan yhteistyöryhmän kautta kanavoitu osarahoitus (Uusitalo 2003: 57–58; Henttinen 2009: 233–235). Useat maaseutuprofessorit ovat olleet kiinteästi mukana RS-verkostossa.

RS-verkoston syntyä ja historiaa on kuvattu Hyyryläisen ja Uusitalon (2007) toimittamassa julkaisussa. Siiskonen (2007: 51–56) jäljittää artikkelissaan RS-verkoston juuret ainakin 1980-luvulle, mutta toteaa yliopistollisen maaseutuoetuksen tarpeen ja puutteen tunnistetun jo 1970-luvulla. Katajamäki (2007: 7–9) ja Hyyryläinen (2007: 11–18) kuvaavat verkoston syntyhistoriaa ja taustalla olleita maaseutu- ja yhteiskuntapoliittisia tekijöitä (ks. myös Hyyryläinen & Uusitalo 2006). Uusitalo (2007: 21–25) analysoi opiskelijoiden ja Muilu (2007a: 45–49) yksittäisen ainelaitoksen kokemuksia RS-verkostosta ja lisäksi mukana on artikkeleita mm. työelämään siirtyneiltä opiskelijoilta.

Ennen verkoston toiminnan käynnistymistä Helsingin yliopiston maaseudun tutkimus- ja koulutuskeskuksen Mikkelin yksikössä eli nykyisessä Ruralia-instituutissa toteutettiin suunnitteluhanke, jossa selvitettiin sekä tuolloinen korkeakoulutasoinen maaseutuoetuksen tarjonta (Hyvärinen 2001) että sen kysyntä eräiden yliopistojen opiskelijoiden parissa (Hyvärinen & Pylkkänen 2002). Muutaman vuoden toiminnan jälkeen RS-koordinaatioyksikkö toteutti web-kyselyn verkoston toimijoille keväällä 2006. Kyselyn kohteena olivat verkoston opettajien ja hallinnoijien lisäksi opiskelijat ja tuloksista on julkaistu verkoston sisäisten raporttien lisäksi ainakin yksi artikkeli (Muilu 2007b). Häyrysen, Kumpulaisen ja Roslakan (2007) tutkimus oppijaidentiteetin muodostumisesta ja käyttökelpoisuudesta oppimisympäristön arvioinnissa perustui RS-opiskelijoille keväällä 2007 suunnattuun kyselyyn. Rural Studies oli yksi kohde myös yliopistoverkostojen laatua ja laatujärjestelmien kehittämistyötä koskeneessa tutkimuksessa. Vertaisarviointiin perustuneen tutkimuksen muut

kohteet olivat Tulevaisuudentutkimuksen verkostokatemia ja Hilma-naistutkimuksen yliopistoverkosto (Hiltunen ym. 2009).

Aineisto

Tutkimusta varten toteutettiin sähköinen kysely Webropol-ohjelmalla (<http://www.webropol.com/>) maaliskuussa 2009. Kohteena olivat Rural Studies -verkoston aktiiviset toimijat, joiksi määriteltiin johtokunnan jäsenet, koordinaatioyksikön edustajat, opintojaksojen opettajat ja yliopistojen yhteyshenkilöt. Useat vastaajat toimivat monissa näistä rooleista kotiyliopistoissaan. Kyselyä ei suunnattu verkoston opiskelijoille, koska tutkimuksen kohteena olivat verkoston arkipäivän toimintaa ylläpitävät ja ymmärtävät henkilöt.

Kysely pyrittiin kohdentamaan mahdollisimman kattavasti kaikille RS-verkoston aktiivisille toimijoille. Valtaosa kyselyn kohdejoukon sähköpostiosoitteista saatiin koordinaatioyksiköstä. Vastauksia pyydettiin myös verkostossa aikaisemmin toimineilta, joiden osoitteita etsittiin mm. vanhoista sähköpostiviesteistä, opinto-oppaista ja tutkimuksen tekijän muistikuvista. Kohdejoukon lopullinen koko oli 59 henkilöä, joista kyselyyn vastasi 25 kahden pyyntöviestin jälkeen. Vastausprosentti oli siten 42,4 %, mitä voidaan pitää kohtuullisena verkkokyselylle.

Kyselyssä oli neljä pääotsaketta eli vastaajan taustatiedot, taustat ja motiivit RS-verkostoitumiselle, RS-verkoston vaikutukset ja toiminta sekä kehittämissaasteet ja -ehdotukset. Kysely pyrittiin laatimaan mahdollisimman ”helpoksi” ja pääpaino oli mielipiteissä, joita kysyttiin sekä Likertin asteikon (1–5) mukaisilla väittämällä että avoimilla kysymyksillä. Vastauksia ei käsitellä tilastollisesti pienen otosjoukon vuoksi. Analyysi pohjautuu pääosin avointen vastausten tulkintaan, jonka vuoksi suoria sitaatteja on käytetty paljon. Ruotsinkieliset sitaatit on suomennettu. Kirjoittaja on pitkäaikainen RS-toimija sekä johtokunnassa että opettajana. Tulkintojen taustalla on siten myös omakohtainen, osallistuva havainnointi.

Tulokset

Vastaajien taustatiedot

Kyselyn perusteella RS-toimijat ovat suhteellisen kokenutta joukkoa, sillä vastaajien keski-ikä oli 44,1 vuotta. Tämä on ymmärrettävää, koska verkosto rakentui maaseutualan pitkäaikaisten toimijoiden varaan. Vaihteluväli oli kuitenkin laaja eli 23–64 ikävuotta. Kokemusta ja pätevyyttä osoittaa, että selvästi yli puolet eli 15 vastaajaa oli suorittanut tohtorin tutkinnon. Vastaajien sukupuolta ei kysytty, mutta RS-toimijajoukko on varsin miesvaltainen, kun taas opiskelijoista peräti 91,2 % oli naisia vuoden 2006 lopussa (Hyyryläinen & Uusitalo 2007: 63).

Kahta lukuun ottamatta vastaajat toimivat yliopistojen ainelaitoksilla tai yliopistokeskuksissa. Toimijoiden oppiainejakauma korreloi RS-opiskelijoiden pääaineiden kanssa, sillä noin 40 % vastaajista oli taustaltaan maan- tai aluetieteilijöitä, kun vuoden 2006 lopussa 31,4 % opiskelijoista edusti näitä aloja. Verkoston osalliset jakautuvat vastaajien perusteella lukuisille ”ihmistieteiden” aloille. Vastaavasti vuoden 2006 opiskelijatilaston mukaan 159 opiskelijaa edustivat peräti 64 yksittäistä pääainetta. (Hyyryläinen & Uusitalo 2007: 65–66).

Monet vastaajat toimivat verkostossa useassa tehtävässä. Tätä selvitettiin kysymällä vastaajien tämänhetkistä tai aikaisempaa roolia, jolloin vaihtoehtoina olivat toimiminen opettajana, yhteyshenkilönä, johtokunnan jäsenenä, koordinaatitahon edustajana ja/tai jossain muussa tehtävässä. Vastaajalla oli mahdollisuus laittaa useampia rasteja ja mainintoja rooleista tulikin yhteensä 39, joten vastaajat toimivat keskimäärin 1,6 erilaisessa tehtävässä. Yleisimpiä olivat johtokunnan jäsenen ja opintojaksojen opettajan roolit. Viisi vastaajaa ei toiminut vastaushetkellä verkostossa.

Rural Studies -verkostoitumisen taustat ja motiivit

Pitkäjänteistä sitoutumista toimintaan osoittaa, että 15 vastaajaa oli kuullut RS-verkostosta viimeistään vuonna 2002, jolloin verkosto aloitti opetuksen. Heistä 10 oli ollut yhtä kauan jossain roolissa mukana verkoston toiminnassa. Vanhojen konkareiden vasta-

painona viisi toimijaa oli tullut mukaan parin edellisen vuoden aikana, joten verkoston uusiutumiskyky ei näyttäisi olevan uhattuna.

Verkostoitumisen taustat ja motiivit olivat moninaisia eivätkä vastaajat useinkaan osanneet kysyttäessä esittää yhtä yksittäistä syytä mukaantulolleen. Karkealla tasolla voidaan erottaa kolme taustamotiivia: (1) omien intressien toteutuminen, (2) taustaorganisaation toimeksianto ja (3) verkoston taholta tullut pyyntö tulla mukaan toimintaan. Nämä motiivit linkittyivät monissa vastauksissa toisiinsa siten, että yksi virike oli johtanut toiseen.

Valtaosa vastaajista oli kokeneita maaseutuasiiantuntijoita ja he olivat toimineet verkostossa alusta alkaen. Niinpä ei ollut yllättävää, että vapaaehtoisesti ja omien intressiensä kautta mukaan lähteneiden ryhmä on suurin eli 11 vastaajaa. Useissa vastauksissa yhdis-

tyivät henkilökohtaiset tutkimusintressit ja opetustarpeet.

Haluan erikoistua maaseudun tutkijaksi ja RS-toiminta on mielestäni oivaa verkostoitumista. (vastaus nro 3)

Innovatiivinen ja innostava uusi verkosto, joka vastasi omia ja laitostasoisia intressejä ja kehitysjatoksia tutkimuksesta ja opetuksesta. (vastaus nro 12)

Yleisenä motiivina on maaseutualan kehittäminen Suomessa. RS-verkosto on tärkeä osa alan kehitystä. Henkilökohtaisena motiivina on ollut tarttua johonkin uuteen ja kiinnostavaan haasteeseen. (vastaus nro 18)

Kymmenen vastaajaa ilmoitti tulleen mukaan RS-toimintaan lähinnä esimiehensä tai taustaorganisaationsa pyynnöstä tai käskystä. Avoimissa vastauksissa ”pakko-osallisuus” oli kuitenkin harvoin ainoa taustatekijä.

TAULUKKO 1. Rural Studies -verkoston vaikutukset ja toiminta. Lähde: Webropol-kysely RS-toimijoille maaliskuussa 2009

Väittämä	Vastausten lukumäärä (N = 25). 1 = täysin samaa mieltä, 5 = täysin eri mieltä.				
	1	2	3	4	5
RS on nostanut akateemisen suomalaisen maaseutuopetuksen tasoa	12	7	2	0	4
RS on parantanut alan opettajien ja tutkijoiden verkottumismahdollisuuksia	10	8	3	1	3
RS on lisännyt alan opettajien ja tutkijoiden yhteisöllisyyttä ja sosiaalista pääomaa *)	5	8	5	6	0
RS-toimintaan osallistuminen on tuottanutlisäarvoa taustaorganisaatiolleni	8	6	8	2	1
RS-toimintaan osallistuminen on ollutminulle/uralleni henkilökohtaisesti tärkeää	5	6	7	4	3
RS-verkoston nykyinen rakenne on toimiva ja tehokas	7	6	8	4	0
Tiedonkulku toimii hyvin RS-verkostossa	6	11	3	3	2
RS-verkoston kumppanit ovat tasa-arvoisiaeli sisäisiä jännitteitä ei ole	5	8	10	1	1
RS-verkoston hallinto/hallinta on läpinäkyvää	7	7	8	2	1
RS-verkosto on vakiintunut ja tunnettu toimija alallaan	3	14	6	1	1

*) yksi vastaaja ei vastannut tähän väittämään

Tulin mukaan RS-opetukseen 2003, kun laitoksellani päätettiin osallistua verkkokurssin tuottamiseen ja työ sisällytettiin opetusviran tehtäviin. Myöhemmin RS-opetus (tenttien laadinta ja arvostelu) on seurannut mukani, kun olen siirtynyt tutkijaksi. Verkko-opetuksen siirtoa ei ole harkittu muille henkilöille, koska olen ollut alusta lähtien kehittämässä laitokseni kursssia RS-verkostossa, ja sen päivitys on ollut minun vastuulani – – . (vastaus nro 7)

Muutamille vastaajille tärkeä osallistumiseen vaikuttanut tekijä oli ollut verkoston koordinaatiotaholta tullut pyyntö. Opetustarpeita on jatkuvasti pohdittu johtokunnassa ja opettajatapaamisissa ja ne olivat johtaneet muutamien vastaajien kohdalla opintojaksojen laatimiseen ja toteuttamiseen.

Tarpeelliseksi tuli kehittää opintojakso aiheesta [poistettu]. Koordinaatiotahon edustaja [tarkempi tehtäväkuvaus poistettu] otti yhteyttä ja sen pohjalta suunniteltiin ja toteutettiin oma opintokokonaisuus. Motiivina oli mielenkiintoinen tarjous, joka on lähellä omia intressejä ja asiantuntijuutta. (vastaus nro 17)

Rural Studies-verkoston vaikutukset ja toiminta

Vastaajien käsityksiä RS-verkoston nykyisestä rakenteesta, vaikutuksista ja toiminnasta kysyttiin kymmenellä ”positiivisella” väittämällä. Vastauksia oli mahdollista perustella vapaamuotoisesti (taulukko 1).

Vastausten perusteella RS on onnistunut hyvin tähänastisessa toiminnassaan, sillä lähes kaikkien väittämien kohdalla selkeä enemmistö oli täysin tai jokseenkin samaa mieltä. Myönteisimmät vastaukset saatiin ensimmäiseen väittämään: 19 vastaajaa eli lähes neljä viidestä oli täysin tai jokseenkin samaa mieltä siitä, että RS on nostanut akateemisen suomalaisen maaseutuopetuksen tasoa. Lähes yhtä moni (18) yhtyi väitteeseen alan opettajien ja tutkijoiden verkottumismahdollisuuksien parantumisesta. Verkosto on onnistunut kokoamaan yhteen aikaisemmin hajallaan olevaa asiantuntemusta ja resursseja.

Luulisin, että tärkein syy maaseutuopetuksen tason nousuun ainakin oman oppiaineeni osalta on se, että Rural Studies -opinnot ja -tutkimus edustavat sanoakseni uuden maaseudun tutkimusta. Maaseutu on muuttunut ja näin myös siihen

kohdistuvan tutkimuksen täytyy siirtyä heinäladoista paaleihin. (vastaus nro 4)

Suomalaisesta maaseutuopetuksesta kansallisella tasolla ei oikeastaan voinut puhua ennen verkoston syntyä, oli vain yksittäisiä kursseja eri yliopistoissa. Ne ovat voineet olla hyvinkin laadukkaita, mutta yksittäisiä. (vastaus nro 17)

Kriittisiäkin huomioita esitettiin mm. etäopetuksesta ja verkoston kansainvälistymisen tarpeista. Niistä on keskusteltu usein myös johtokunnan kokouksissa.

Se on etäopetusta, joten se ei voi nostaa opetuksen tasoa. Muilta osin se on samaa opetusta kuin yliopistoissa yleensä, joten siinäkin tapauksessa se ei voi tasoa nostaa. (vastaus nro 8)

Varsinaista suuntautumisvaihtoehtoa ei ennen ko. ohjelmaa ollut missään maamme yliopistossa. Tason nousu on siis triviaaliteetti. (vastaus nro 10)

– – kansainvälinen verkostoituminen ei ole edennyt RS-verkoston kautta, vaan jokaisen omien yhteyksien avulla. RS on hyvin suomalainen projekti, hyvässä ja pahassa. (vastaus nro 7)

Verkoston vaikutusten ja toiminnan arvioinnissa suurin hajonta oli väittämässä, joissa kysyttiin RS-toiminnan tuottamaa lisäarvoa yhtäältä omalle taustajärjestöille ja toisaalta vastaajalle henkilökohtaisesti. Vastausten jakauman perusteella merkitys organisaatioille on hieman suurempi kuin henkilötasolla (taulukko 1). Vaikka vastaajia oli suhteellisen vähän, tuloksesta voidaan esittää ainakin seuraavat kolme tulkintaa. Ensinnäkin monet kokevat RS:n ensisijaisesti verkottumisen välineeksi ja välineen käyttäjinä korostuvat organisaatiot. Toiseksi esille nostettiin RS-toiminnan merkitys (omalle) oppiaineelle ja opiskelijoille, ei niinkään itselle. Kolmanneksi suuri osa toimijoista oli jo entuudestaan tavalla tai toisella henkilötasolla verkottuneita eivätkä he kokeneet RS-toiminnan tuoneen heille tässä suhteessa merkittävää lisäarvoa.

Moni laitokseni ja yliopistoni opiskelija on hyötynyt RS-verkoston opetuksesta ja tämä on vahvistanut maaseutualan osaamista meiltä valmistuneilla opiskelijoilla. Emme olisi yksin saavuttaneet samanlaista lisäarvoa. (vastaus nro 1)

Maaseutunäkökulma olisi saattanut olla mahdollisuus ”profi-

loitua”, jos olisin jatkanut [oppiaine poistettu] parissa. Pidin vain yhden kurssin, mutta pidin sitä itse todella tärkeänä ja antoisana sekä opiskelijoille että itselleni. (vastaus nro 3)

Loput väittämät koskivat RS-verkoston rakennetta, tiedonkulkua, hallintoa ja näkyvyyttä. Tyytyväisiä oltiin verkoston tunnettuuteen alan toimijoiden keskuudessa ja sisäiseen tiedonkulkuun, sillä molempien väittämien kohdalla 17 vastaajaa oli täysin tai joksenaan samaa mieltä. Tunnettuutta koskevan väitteen avoimissa kommentteissa esitettiin myös kriittisiä tai huolestuneita näkemyksiä esim. siitä, pitäisikö verkoston olla vielä näkyvämpi toimija maaseutualalla (taulukko 1).

Kyllä verkoston voi sanoa vakiinnuttaneen asemansa. Se myös tunnetaan maaseutututkijoiden piirissä melko hyvin. Kehittäjien piirissä ei varmaankaan kovin hyvin ja muiden alojen tutkijoiden piirissä varmaan melkoisen huonosti. Verkoston aktiivisuus muiden tieteenalakohtaisten ja monitieteisten verkostojen yhteistyössä on lisännyt verkoston tunnettuutta ja se tiedetään esimerkiksi OPM:ssä hyvin. (vastaus nro 10)

Yhteenvetona RS-verkoston vaikutuksia ja toimintaa koskevista väittämistä voi todeta, että vastaukset olivat valtaosin myönteisiä. Verkosto on selkeästi tuottanut lisäarvoa sekä siihen osallistuneille ainelaitoksille että opettajille ja ottanut aseman yhtenä Suomen tärkeimmistä ja tunnetuimmista maaseutualan akateemisista asiantuntijaverkostoista. Nykyinen rakenne ja koordinaatio ovat toimivia ja tieto liikkuu verkoston sisällä. Huolta kannettiin mm. rahoituksesta, lisääntyvästä kilpailusta ja toiminnan jatkuvuudesta.

Kehittämishaasteet ja -ehdotukset

Avoimella kysymyksellä selvitettiin, millaisia ongelmia vastaaja tai hänen taustaorganisaationsa oli kohdannut RS-verkostossa ja oliko mahdollisiin ongelmiin reagoitu riittävän nopeasti ja tehokkaasti. Kysymykseen vastasi 20 henkilöä ja heistä yhdeksän ilmoitti, että ongelmia ei ole ollut tai he eivät ainaakaan olleet saaneet sellaisia tietoonsa. Kuudessa vastauksessa mainittiin erilaiset rahoitusongelmat, jotka liittyivät opintojaksojen järjestämiseen (mm. opetuspalkkiot) ja opiskelijoiden matkustuskuluihin. Loput vastaukset jakautuivat yksittäisiin mainintoihin RS-

opetuksen arvostuksen puutteesta, valtakunnallisten kurssien järjestämisen työläydestä, henkilöstön vaihtuvuudesta ja verkoston heikosta hyödynnettävyydestä.

– se, että opiskelijat joutuvat matkustelemaan ja maksamaan itse tämän, vaikutti omalta osaltani kurssin muodon valintaan siten, että lähiopetusta ei järjestetty. Etäopetukseen annettiin tukea. (vastaus nro 4)

Valtakunnallisen intensiivikurssin vastuullisena opettajana käytännön järjestelyt ovat tietenkin huomattavasti työlämpiä kuin tavanomaisen oman laitoksen opetuksen järjestelyt; verkosto on epäilemättä tukenut siinä, missä se on ollut mahdollista/kohtuullista. Työläyden tunne perustuu yliopistotyön nykyolemuksen (työn määrä & opettaja hoitaa itse lähes kaiken). (vastaus nro 13)

Vastaajilta pyydettiin ehdotuksia siitä, olisiko jokin vaihtoehtoinen toimintamalli nykyistä RS-verkostoa parempi tapa organisoida akateeminen maaseutuopetus. Tätä kysymystä kommentoi 18 vastaajaa. Vastausten perusteella RS-verkoston nykyinen toimintamalli on todellinen menestystarina, sillä kaikki vastanneet pitivät sitä parhaimpana toimintamallina. Vastauksissa toki pohdiskeltiin jonkin verran verkoston kehittämistä, etenkin käytettävissä olevien niukkojen resurssien kannalta.

En usko, että RS-verkoston toimintamallia voi haastaa millään vaihtoehtoisella tavalla organisoida yhteistoimintaa. Vain todella merkittävä lisäpanostus maaseutualaan voisi tuoda paremman tuloksen. Tämä on kuitenkin nykytilanteessa varsin epätodennäköinen kehityssuunta. (vastaus nro 1)

Mielestäni verkosto, johon tuotetaan opintojaksoja, jotka ovat avoinna myös ko. tuottajayliopiston omille opiskelijoille on ehdottomasti loistava ratkaisu. Näin saadaan kurssit täyteen ja opiskelijat tutustuvat eri puolilta tulleisiin ihmisiin ja näkemyksiin. Verkoston vahvuus on sekoittaa taustoja ja tarjota kokonaisnäkemyksiä. (vastaus nro 10)

Näkökulmaa laajennettiin kysymällä, millaisena vastaajat näkivät yliopistoverkoston tulevaisuuden ylipäätään uudessa yliopistolaitoksessa. Kysymyksen taustalla olivat yhtäältä uuden yliopistolain mukanaan tuomat muutokset ja toisaalta opetusministeriön linjaus, että yliopistoverkoston rahoitusvastuu siirtyy yliopistoille eikä niihin enää osoiteta erillisiä

määrärahoja.

Epävarmasta (talous)tilanteesta huolimatta vastauksista heijastui toiveikas usko yliopistoverkostojen tulevaisuuteen, sillä 20:stä vastanneesta 15 uskoi niiden merkityksen vain kasvavan. Monet vetosivat siihen, että tutkijoiden ja yliopistojen edellytetään jatkuvasti lisäävän keskinäistä yhteistyötään ja yliopistoverkostot ovat jo toimivuutensa osoittanut toimintamalli. Samoin uskottiin, että kansainvälistyminen on verkostolle sekä välttämätön kehityssuunta että mahdollisuus. Vastaavaan päätelmään tultiin myös Hiltusen ym. (2009: 71–72) tutkimuksessa.

Selkeä huolenaihe oli verkostojen tuleva rahoituspohja. Eräissä kommentteissa epäiltiin yliopistojen uuden rahoitusjärjestelmän tukevan heikosti verkostoitumista ainakin niillä aloilla, jotka eivät tuota suoraan mitattavia ja sovellettavia ”innovaatioita”. Verkostoituminen ei ainakaan toistaiseksi ole tulos- tai meritointikriteeri. Lisääntyvien yhteistyövaateiden ja verkostojen niukkenevan tai monimutkaistuvan rahoituksen ristiriitaisuutta ihmeteltiin joissakin vastauksissa. Yleisesti nähtiin, että vaikka useiden tieteenalojen muodostamat verkostot tulevat pitkällä tähtäimellä ehkä jopa vahvistumaan, alakohtaiset erot ovat suuria. Heikot verkostot sortuvat ja vahvat vahvistuvat.

Globaalisti ajatellen verkostoituminen on varmasti tulevaisuudessa entistä suurempaa. RS-verkoston heikkoutena on kuitenkin kansallisuus. Mikäli pystyttäisiin rakentamaan toimiva englanninkielinenkin opetuskokonaisuus, voitaisiin verkostoitua myös kansainvälisesti ja se saattaisi auttaa taloudellisesti. (vastaus nro 3)

Uusi yliopistolaki karsii jyvät akanoista ja uskon, että Rural Studies on ”jyvä”. Verkoston todellinen arvo ja arvostus tulee testiin uuden yliopistolain myötä. (vastaus nro 11)

Kyselyn lopuksi vastaajilla oli tilaisuus esittää vapaamuotoisia kommentteja verkostoitumisesta. Kymmenen vastaajaa jaksoi kirjoittaa kommentteja vielä tähänkin kohtaan, mutta mitään uusia teemoja ei enää noussut esille. Eräs vastaaja veti pitkässä kommentissaan yhteen monta käsillä olevan tutkimuksen kannalta olennaista seikkaa:

Tällaisten akateemisten verkostojen elämää ei ole helppoa ottaa ”tieteellisen luupin alle” – Mielestäni tärkeätä verkos-

toissa on lopulta se, että toimijat oivaltavat niiden hyödyllisyyden omalta kannaltaan. Tällöin he suhtautuvat verkostoon myönteisesti ja ovat valmiita tuomaan siihen myös oman panoksensa. Myös luottamuksen kaltaisilla asioilla on merkitystä. Luotetaanko verkoston toimintakykyyn ja ideaan? Pelkkä opettajien tai johtokunnankaan luottamus ja hyväksyntä ei ole riittävä menestymisen ehto – taustaorganisaatioiden tuen puute voi ratkaisevilla hetkillä olla kohtalokasta. Verkoston on selviytyäkseen jatkuvasti kehittyttävä, etsittävä uutta ja toteutettava uudistuksia. Vain niin se pysyy jäsenilleen kiinnostavana ja ”antoisana”. Verkostossa pitää pystyä tulemaan yllätetyksi ja oppimaan uutta. Verkostomainen toiminta on dynaamisuuudessaan haastavaa, mutta vain sellaisena se on myös kiinnostavaa. (vastaus nro 10)

Vastaajien tyypittely

Tutkimusaineisto oli pienehkö eli 25 vastaajaa, joten siihen ei ole mielekästä soveltaa tilastollisia luokittelumenetelmiä. Väittämien vastaukset olivat myönteisesti värityneitä, joka myös vaikeuttaa vastaajien ryhmittelyä. Erilaisia vastaajatyyppejä voi kuitenkin etsiä avointen vastausten perusteella vertailemalla verkostoon sitoutumisen voimakkuutta ja osallistumisen tasoa. Jälkimmäisellä tarkoitetaan sitä, mikä on ensisijaisesti motivoinut vastaajaa tulemaan mukaan ja toimimaan RS-verkostossa: oma mielenkiinto vai esimiehen tai organisaation toimeksianto.

Tältä pohjalta laadittiin vastaajatyyppejä kuvaava nelikenttä (taulukko 2). On syytä korostaa, että solut kuvaavat eräänlaisia ideaalityyppejä eikä yksittäisiä vastaajia voi aina sijoittaa yksiselitteisesti tiettyyn ryhmään, sillä eri kysymysten vastauksissa saattoi olla hajontaa samallakin vastaajalla.

Ensimmäiselle tyyppille annettiin nimeksi *leipäpapat*. Heille RS-toiminta oli yksi työtehtävä muiden joukossa. Sitoutuminen ei ollut ainakaan osallistumisen alkuvaiheessa kovin voimakasta eikä toimintaa erityisemmin pohdittu maaseudun, taustaorganisaatioiden tai opiskelijoiden kannalta. Solussa mainittu ensimmäinen kyselysitaatti kuitenkin kuvaa, että sitoutumisen taso on voinut vahvistua vuosien myötä.

Yksilötasolla vahvemmin RS-verkostoon sitoutuneita on kuvattu *maaseutuidealisteiksi*. Heillä toimintaa on motivoinut omakohtainen, vuosia tai jopa vuosikymmeniä jatkunut kiinnostus maaseudun tut-

TAULUKKO 2. Rural Studies -verkoston toimijoiden tyyppittely. Lähde: Webropol-kysely RS-toimijoille maaliskuussa 2009

		Verkostoon sitoutumisen voimakkuus	
		-	+
Ensisijainen verkostoon osallistumisen taso	Yksilötaso	<p>LEIPÄPAPIT</p> <p>”No, leipäpappi, eli eipä tässä vaihtoehtoja ole. Mutta: vuosien myötä verkostosta on tullut oma ja läheinen. – –”</p> <p>”Aikaisemmin motiivina oli auttaa kaveria, joka joutui vetämään yhtä opintojaksoa. Tällä hetkellä motiivi on työnantajan sitoutuminen RS-toimintaan, minkä vuoksi se kuuluu osaksi työtehtäviäni.”</p>	<p>MAASEUTUIDEALISTIT</p> <p>”Oma lapsihan tämä on.”</p> <p>” – sitä kautta on vahvistunut tunne ja tieto siitä, ettei ole yksin asian kanssa ja että on iso joukko ihmisiä, joita aidosti ja akateemisesti kiinnostaa maaseudun asiat.”</p>
	Organisaation taso	<p>TYÖNANTAJAN MÄÄRÄÄMÄT</p> <p>”Ajauduin mukaan esimiehen pyynnöstä, mutta jos opintojakson pitäjä olisi haettu avoimesti, olisin hakenut siihen – –”.</p> <p>”Tulin mukaan RS-opetukseen 2003, kun laitoksellani päätettiin osallistua verkkokurssin tuottamiseen ja työ sisällytettiin opetusviran tehtäviin. – –”</p>	<p>MAASEUTUOPETUKSEN KEHITTÄJÄT</p> <p>”Olen ollut mielelläni mukana, mutta en kovin itsekäistä syistä, mieluummin olen tavoitellut tuota maaseutualan osaamisen vahvistumista ja RS-verkoston tarjoamaa lisäarvoa opiskelijoillemme.”</p>

kimiseen ja kehittämiseen. Usein kyseessä olivat alan pioneirit, joille verkosto oli tuonut uusia toimintamahdollisuuksia ja yhteisöllisyyden kokemuksia, vaikka alan tutkijat ja opettajat olivatkin suurelta osin entuudestaan tuttuja.

Työnantajan määräämät -tyyppi kuvaa niitä, jotka olivat tulleet mukaan verkoston toimintaan ensisijaisesti esimiehen tai organisaation pyynnöstä. Tämä ryhmä ei ole kovin selkeä, sillä vastausten perusteella yhdenkään vastaajan kohdalla ei näyttänyt olleen kyse suoranaisestä työnantajan ”käskystä”. On toki mahdollista, että pakosta mukaan tulleita ei ollut lainkaan kyselyyn vastanneiden joukossa, koska vastausprosentti oli alle 50 %. Leipäpapeista tämä ryhmä eroaa siten, että mukaantulossa näyttivät yksilötason tilanteita enemmän vaikuttaneen taustaorganisaation tarpeet.

Neljäs tyyppi on nimetty maaseutuopetuksen kehittäjiksi, koska tässä ryhmässä maaseutuopetuksen ja omien opiskelijoiden tarpeita oli mietitty muita enemmän. RS-verkoston synty perustui sekä maaseutuopetuksen valtakunnallisen koordinoinnin tarpeisiin että yksittäisten ainelaitosten puutteelliseen alan opetustarjontaan. Maaseutuopetuksen kehittäjät oli-

vat sisäistäneet molemmat ulottuvuudet ja olleet valmiita osallistumaan verkoston luomiseen ja arkipäivän toimintaan eli he muodostavat toiminnan jatkuvuuden ydinryhmän.

Lopuksi

Rural Studies -verkostoa voi kuvata lyhyessä ajassa syntyneeksi menestystarinaksi eli ”innovatiiviseksi yliopistokumppanuudeksi” (Hyryläinen & Uusitalo 2007) maaseutuasiiantuntemuksen kehittämisen alalla. Rural Studies -verkoston merkitys on tunnustettu myös vuosien 2009–2013 maaseutupoliittisessa kokonaisuohjelmassa. Toimenpiteen 56 tavoitteena on maaseutuprofessuurien ja Rural Studies -verkoston toiminnan vakiinnuttaminen ja niiden rahoituksen jatkuminen (Maaseutupoliittinen kokonaisuohjelma 2009–2013: 77).

Valtioneuvoston maaseutupoliittiseen selonteeseen sama tavoite on kirjattu seuraavasti:

Hallitus turvaa alan osaamis pääoman kehittymisen kannalta tärkeiden maaseutuprofessuurien rahoituksen jatkuvuuden. Hallituksen mielestä myös monitieteisen Rural Studies -ver-

koston toiminnan jatkuminen on tärkeää. Lisäksi tarvitaan ruotsinkielinen maaseutututkimukseen nojautuva maisteriohjelma, joka voitaisiin toteuttaa yhteistyössä Ruotsin yliopistoyksiköiden kanssa (Maaseutu ja hyvinvoiva Suomi 2009: 24).

Eduskunnan täysistunnossa selonteosta käytiin toukokuussa 2009 keskustelu, jossa minkään puolueen edustajat eivät kyseenalaistaneet näitä tavoitteita (Eduskunnan täysistunnon pöytäkirja PTK 57/2009 vp 27.5.2009). Mikäli maaseutupoliittiset linjaukset toteutuvat, RS-verkoston ja yleensä akateemisella maaseutuosaamisella ei näyttäisi olevan lähivuosina syytä huoleen.

Suomalainen yliopistolaitos ja etenkin sen rahoitusjärjestelmä kohtasi yhden historiansa suurimmista muutoksista yliopistolain uudistuksen myötä ja avoimia kysymyksiä on paljon (esim. Hiltunen ym. 2009: 8–9). Yhä suurempi osa rahoituksesta on hankittava omatoimisesti, vaikka valtiovalta on luvannut turvata perustoiminnan rahoituksen. Kysymys kuuluukin, ovatko yliopistoverkostat perustoimintaa.

Maaseutuopetuksella ja -tutkimuksella on vanhaan kiinteä yhteys ”kenttään” eli maaseutualan toimijoihin esimerkiksi kylissä, kunnissa, maakunnissa ja ministeriöissä (Muilu 2010). Aikaisemmin yliopistoilla oli tutkimuksen ja siihen perustuvan opetuksen ohella erikseen määritelty ns. kolmas tehtävä eli yhteiskunnallinen vuorovaikutus, johon osallistuminen on ollut luontevaa maaseutualan opettajille ja tutkijoille. Uudessa yliopistolaissa ei enää puhuta kolmanesta tehtävästä, vaan vuorovaikutus on kirjoitettu osaksi tutkimuksen ja opetuksen hoitamista (Yliopistolaki 2009/558 2 §). Yhteiskunnallisen vuorovaikutustehtävän toteuttamiseen ei enää jatkossa osoiteta erillistä julkista rahoitusta. Kun yliopistoverkoston erillishoidon on loppunut, kamppailu rahoituksesta kovenee yliopistojen sisällä ja välillä. RS-verkoston toimintaympäristön muutosten yhtenä haasteena on myös potentiaalisten maaseutuopiskelijoiden tunnistaminen ja rekrytointi pienenevistä ja yhä kaupungistuneemmista opiskelijajätkäluokista.

Maaseutu on aina ollut muutosten kohteena ja myös sen tutkijat ja opettajat ovat tottuneet sopeutumaan uusiin olosuhteisiin. Rural Studies -verkoston perusta on kunnossa. Sitoutuneita toimijoita on riittänyt ja verkosto on vakiinnuttanut asemansa yhtenä

alan tärkeimmistä kansallisista asiantuntijaverkostoista. Kotimaisen ja etenkin kansainvälisen yhteistyön lisääminen ja RS-toiminnan laajentaminen tutkimusyhteistyön suuntaan ovat muutosten hallinnan keinoja, joista verkoston piirissä on käyty keskustelua.

KIITOKSET

Tutkimusta on rahoittanut Suomen Akatemia (hanke 124 800). Kiitokset avusta myös Rural Studies -koordinaatioyksikön Eeva Uusitalolle ja Torsti Hyryyläiselle kyselyyn osallistuneiden etsimisessä sekä kaikille verkkokyselyyn vastanneille.

LÄHTEET

- Casson, Mark & Della Giusta, Marina (toim.) 2008. The Economics of Networks. The International Library of Critical Writings in Economics 221. An Elgar Reference Collection.
- Cheshire, Lynda, Higgins, Vaughan & Lawrence, Geoffrey (toim.) 2007. Rural Governance. International perspectives. Routledge Studies in Human Geography.
- Eduskunnan täysistunnon pöytäkirja PTK 57/2009 vp 27.5.2009, keskustelu valtioneuvoston maaseutupoliittisesta selonteosta Maaseutu ja hyvinvoiva Suomi. Saatavissa: http://www.parliament.fi/fakatmp/utatmp/akxtmp/pkt_57_2009_ke_p_1.shtml. [Viitattu 10.9.2009].
- European Network for Rural Development (EN RD). Saatavissa: http://ec.europa.eu/agriculture/rurdev/enrd/index_en.htm. [Viitattu 10.9.2009].
- European Rural Development Network (ERDN). Saatavissa: <http://www.erdn.waw.pl/>. [Viitattu 10.9.2009].
- Grabher, Gernot & Powell, Walter W. (toim.) 2004. Networks. Edward Elgar, Cheltenham.
- Green, G.P. 2007. Workforce Development Networks in Rural Areas. Edward Elgar, Cheltenham, UK.
- Henttinen, Annastiina 2009. Maaseutu politiikan tantereena. Maaseutupoliitikan yhteistyöryhmä 1988–2008. Maaseutupoliitikan yhteistyöryhmän julkaisu 4/2009.
- Hiltunen, Aino-Maija, Uusitalo, Eeva, Hietanen, Olli, Hyryyläinen, Torsti, Kettunen, Sari & Söderlund, Sari 2009. Dynaaminen laatuakemys. Kolmen yliopistoverkoston kehittävä vertaisarviointi. Korkeakoulujen arviointineuvoston julkaisuja 13:2009.
- Hyvärinen, Seija 2001. Maaseutuopinnot Suomen yliopistoissa ja ammattikorkeakouluissa. Julkaisuja 75. Helsingin yliopiston Maaseudun tutkimus- ja koulutuskeskus, Mikkeli.
- Hyvärinen, Seija & Pylkkänen, Päivi 2002. Kiinnostavatko maaseu-

- tuun liittyvät opinnot? Yhteenvedo kyselystä Helsingin, Joensuu ja Jyväskylän yliopiston opiskelijoiden parissa. Julkaimaton työpaperi.
- Hyyryläinen, Torsti 2007. Monitieteiset maaseutuopinnot sosiaalisena innovaationa. Teoksessa: Hyyryläinen, Torsti & Uusitalo, Eeva (toim.): Rural Studies -verkosto innovatiivisena yliopistokumppanuutena. Rural Studies -koordinaatioyksikkö, Mikkelin li. 11–18.
- Hyyryläinen, Torsti & Uusitalo, Eeva 2006. Maaseutuopinnot tieteidenvälisenä opintokokonaisuutena: Rural Studies -verkoston synty ja opiskelijoiden motiivit. *Terra* 118(3–4): 243–248.
- Hyyryläinen, Torsti & Uusitalo, Eeva (toim.) 2007. Rural Studies -verkosto innovatiivisena yliopistokumppanuutena. Toiminnan vuodet 2002–2007. Rural Studies -koordinaatioyksikkö, Mikkelin li. Saatavissa: http://www.ruralstudies.fi/liitteet/Rural_Studies_julkaisu_ISSN_1795_9241.pdf. [Viitattu 10.9.2009].
- Häyrynen, Simo, Kumpulainen, Mikko & Roslakka, Juha 2007. Oppijaidentiteetti – pedagoginen resurssi vai ankuri? *Peda-forum* 14(2): 38–40.
- Ihmisten maaseutu – tahdon maaseutupoliittika 2000. Maaseutupoliittinen kokonaisuohjelma vuosille 2001–2004. Maaseutupoliittikan yhteistyöryhmä. Julkaisuja 8/2000. Helsinki.
- Katajamäki, Hannu 2007. Rural Studies akateemisena interventiona. Teoksessa: Hyyryläinen, Torsti & Uusitalo, Eeva (toim.). Rural Studies -verkosto innovatiivisena yliopistokumppanuutena. Rural Studies -koordinaatioyksikkö, Mikkelin li. 7–9.
- Lee, Jo, Árnason, Arnar, Nightingale, Andrea & Shucksmith, Mark 2005. Networking: social capital and identities in European rural development. *Sociologia Ruralis* 45(4): 269–283.
- Lockie, Stewart 2006. Networks of agri-environmental action: temporality, spatiality and identity in agricultural environments. *Sociologia Ruralis* 46(1): 22–39.
- Maaseutu ja hyvinvoiva Suomi. Valtioneuvoston maaseutupoliittinen selonteko eduskunnalle. Maaseutupoliittikan yhteistyöryhmän julkaisu 8/2009. Saatavissa: http://www.maaseutupoliittika.fi/files/987/Maaseutu_ja_hyvinvoiva_Suomi.pdf. [Viitattu 10.9.2009].
- Maaseutupoliittinen kokonaisuohjelma vuosille 2001–2004. Ihmisten maaseutu – tahdon maaseutupoliittika. Maaseutupoliittikan yhteistyöryhmän julkaisu 8/2000.
- Maaseutupoliittinen kokonaisuohjelma 2009–2013. Maaseutu ja hyvinvoiva Suomi. Maaseutupoliittikan yhteistyöryhmän julkaisu 5/2009. Saatavissa: http://www.maaseutupoliittika.fi/files/976/YTRS_2009_Maaseutupoliittinen_kokonaisuohjelma_2009_2013.pdf. [Viitattu 10.9.2009].
- Maaseutupoliittikan yhteistyöryhmä (YTR). Saatavissa: <http://www.maaseutupoliittika.fi/>. [Viitattu 10.9.2009].
- Muilo, Toivo 2007a. Rural Studies -verkosto ainelaitoksen näkökulmasta. Teoksessa: Hyyryläinen, Torsti & Uusitalo, Eeva (toim.). Rural Studies -verkosto innovatiivisena yliopistokumppanuutena. Rural Studies -koordinaatioyksikkö, Mikkelin li. 45–49.
- Muilo, Toivo 2007b. Rural Studies network of Finland – a national approach to networking rural expertise. Teoksessa: Voicilas, Dan Marius & Monica, Tudor (toim.). Values and challenges in designing the European rural structures – research network experience. *Rural areas and development*, vol. 5. European Rural Development Network, Institute of Agricultural Economics Romanian Academy, Institute of Agricultural and Food Economics National Research Institute. 21–31.
- Muilo, Toivo 2010. Needs for rural research in the northern Finland context. *Journal of Rural Studies* 26(1): 73–80.
- Mustikkamäki, Nina & Sotarauta, Markku (toim.) 2008. Innovaatioympäristön monet kasvot. Tampereen yliopistopaino.
- OECD Rural Policy Reviews Finland. 2008. Paris.
- Rennie, Frank (toim.). 2004. The Nordic-Scottish University Network for Rural and Regional Development. Proceedings of the 2003 Annual Conference. Inverness, Scotland.
- Rural Studies -yliopistoverkosto. Saatavissa: <http://www.ruralstudies.fi/>. [Viitattu 10.9.2009].
- Siiskonen, Pirjo 2007. Rural Studies – aloitteesta verkoston koordinoitiin. Teoksessa: Hyyryläinen, Torsti & Uusitalo, Eeva (toim.). Rural Studies -verkosto innovatiivisena yliopistokumppanuutena. Rural Studies -koordinaatioyksikkö, Mikkelin li. 51–56.
- Suomen maaseutuverkosto. Saatavissa: <http://www.maaseutu.fi/fi/index/maaseutuverkosto.html>. [Viitattu 10.9.2009].
- Suomen virtuaaliyliopisto. Saatavissa: <http://www.virtuaaliyliopisto.fi/>. [Viitattu 10.9.2009].
- Uusitalo, Eero 2003. Maaseutututkimus voimistuu. *Maaseudun uusi aika* 11(2): 54–59.
- Uusitalo, Eero 2009. Maaseutu – väliinpuotoajasta vastuunkantajaksi. Maaseutupoliittikan itsenäistyminen alue- ja maatalouspolitiikan puristuksessa. Helsingin yliopisto, Ruralia-instituutti. Julkaisuja 17.
- Uusitalo, Eeva 2007. Rural Studies -opinnot opiskelijoiden kokemana uutuuutena. Teoksessa: Hyyryläinen, Torsti & Uusitalo, Eeva (toim.). Rural Studies -verkosto innovatiivisena yliopistokumppanuutena. Rural Studies -koordinaatioyksikkö, Mikkelin li. 21–25.
- Webropol-verkkokyselyohjelma. Saatavissa: <http://www.webropol.com/>. [Viitattu 10.9.2009].
- Yliopistolaki. Saatavissa: <http://finlex.fi/fi/laki/alkup/2009/20090558>. [Viitattu 10.9.2009].